

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2019-20-85>

УДК 336.71

Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи

Рибалко Анна Сергіївна

студентка

Сумського державного університету

Зайцев Олександр Васильовичкандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і підприємництва
Сумського державного університету**Rybalko Anna, Zaitsev Oleksandr**

Sumy State University

Для банківських установ важливим є проведення своєчасного аналізу фінансових результатів їхньої діяльності. Стійкі фінансові результати є головним елементом успішності банківської установи та гарантією стабільного довгострокового розвитку. Банківські установи мають навчитися швидко долати спадні явища, що є умовою руху до стандартів ЄС. Метою статті є дослідження основних методів щодо аналізу фінансових результатів діяльності банківських установ. Також у роботі буде визначено сутність, роль та обґрунтована необхідність своєчасного аналізу фінансових результатів банку. Нині виділяють близько 20 різних методів, які можуть бути використані для аналізу фінансових результатів діяльності банку. Загалом усі методи можуть бути поділені на три групи: методи коефіцієнтів, рейтингові методи та математично-статистичні методи. Кожен із методів аналізу фінансових результатів банківської установи має свої як переваги, так і недоліки. Для отримання більш правильного результату варто використовувати одночасно декілька методів, але обов'язково по рівній кількості методів із кожної з груп. Саме це і є наш підхід. Використання методів аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи за таким підходом є необхідною умовою забезпечення достовірності оцінки фінансової стійкості банку. Залежно від того, які саме методи з кожної із груп будуть обрані для аналізу фінансових результатів банку, і буде вибудовуватись оціночний результат, що, в свою чергу, й дасть відповідь щодо ефективності його (банку) функціонування.

Ключові слова: банківські установи, фінансові результати, методи аналізу, фінансові показники, методи коефіцієнтів, рейтингові методи, математичні та статистичні методи.

Рибалко А.С., Зайцев А.В. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К АНАЛИЗУ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВСКОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

Для банковских учреждений важным является проведение своевременного анализа финансовых результатов их деятельности. Устойчивые финансовые результаты являются главным элементом успешности банковского учреждения и гарантией стабильного долгосрочного развития. Банковские учреждения должны научиться быстро преодолевать нисходящие тенденции, что является условием движения к стандартам ЕС. Целью статьи является исследование основных методов проведения анализа финансовых результатов деятельности банковских учреждений. Также в работе будет определена сущность, роль и обоснована необходимость своевременного анализа финансовых результатов банка. На сегодняшний день выделяют около 20 различных методов, которые могут быть использованы для анализа финансовых результатов деятельности банка. В целом все методы могут быть разделены на три группы: методы коэффициентов, рейтинговые методы и математико-статистические методы. Каждый из методов анализа финансовых результатов банковского учреждения имеет свои как преимущества, так и недостатки. Для получения корректного результата следует использовать одновременно несколько методов, но обязательно по равному количеству методов с каждой из групп. Именно это и есть наш подход. Использование методов анализа финансовых результатов деятельности банковского учреждения при таком подходе является необходимым условием обеспечения достоверности оценки финансовой устойчивости банка. В зависимости от того, какие именно методы с каждой из групп будут выбраны для анализа финансовых результатов банка, и будет выстраиваться оценочный результат, что, в свою очередь, и даст ответ об эффективности его (банка) функционирования.

Ключевые слова: банковские учреждения, финансовые результаты, методы анализа, финансовые показатели, методы коэффициентов, рейтинговые методы, математические и статистические методы.

Rybalko Anna, Zaitsev Oleksandr. MODERN APPROACHES TO THE ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF THE ACTIVITIES OF THE BANKING INSTITUTION

Banking institutions need dynamic and systemic transformations. It is important for banking institutions to timely analyze the financial results of their activities. Sustained financial results are a key element of the success of a banking institution and a guarantee of stable long-term development. Banking institutions need to learn how to quickly overcome downturns, which is a prerequisite for moving towards EU standards. Therefore, the topic of the selected study is relevant. The purpose of the article is to study the main methods for analyzing the financial performance of banking institutions. Also, the essence, role and justified need for timely analysis of the bank's financial results will be determined in the work. The main factors affecting the performance of a banking institution will be identified. Modern economic practice highlights a large number of methods for analyzing the financial performance of the banking institution. They are necessary for determining the efficiency of the bank. To date, there are about 20 different methods that can be used to analyze the financial performance of the bank. In general, all methods can be divided into three groups: methods of coefficients, rating methods and mathematical and statistical methods. The most common and adapted to the conditions of functioning of domestic banking institutions are coefficient methods. But each method of analyzing the financial results of a banking institution has its advantages and disadvantages. Therefore, in order to obtain a more accurate result, it is necessary to use several methods simultaneously, but necessarily, on an equal number of methods from each of the groups. That is what our proposal is about. This is precisely our approach. For example, apply two coefficient methods, two rating methods and two mathematical-statistical methods. Or, three coefficient methods, three rating methods and three mathematical-statistical methods. The application of one method taken from each of the three groups is methodologically insufficient and practically unreliable. The use of methods for analyzing the financial performance of a banking institution in this approach is a prerequisite for ensuring the reliability of the assessment of financial stability of the bank. Depending on which methods each of the groups will be selected for analysis of the bank's financial results, an estimate will be built up, which in turn will give an answer to the effectiveness of its (bank) functioning. Therefore, the use of valuation methods from different groups, and provided they provide a one-way outcome, is a guarantee of the analytical quality and reliability of the assessment of the performance of the banking institution. On the other hand, which methods of evaluation should be chosen so that they reflect the financial reality in their totality, this is the field of further research.

Key words: banking institutions, financial results, methods for analyzing, financial performance, methods of coefficients, rating methods, mathematical and statistical methods.

Постановка проблеми. В умовах, які сьогодні переживає Україна, її регіони та галузі господарювання, а особливо — банківські установи, потребують динамічних, якісних, глибоких і системних перетворень майже в усіх сферах соціуму, економіки та бізнес-діяльності. У сьогоднішніх умовах банківським установам для успішного функціонування важливим є проведення своєчасного аналізу фінансових результатів їхньої діяльності. Гарантією успішного розвитку банківської установи є постійний моніторинг фінансових результатів та робота щодо їх стабілізації. Стейкі фінансові результати є головним елементом успішності банківської установи та гарантією стабільного довгострокового розвитку. Тому, з огляду на необхідність для нашої країни і насамперед її банківських установ швидко долати спадні явища, реально та успішно виконувати всі положення Угоди про асоціацію України з ЄС, можна визначити, що тема обраного дослідження є актуальною.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання щодо формування загальної теорії та практики фінансових результатів діяльності банківської установи досліджувалися у працях відомих зарубіжних і вітчизняних учених. Зокрема, це питання досліджували такі вчені, як С.П. Вольська [1], А.М. Герасимович [2],

А.Ю. Донець [3], С.В. Коваль [5], О.С. Матвієнко [6], М. І. Миронова [7], Є.В. Мних [8], Р.І. Тиркало [10] та інші. Незважаючи на великий науковий доробок із цього питання, обрана тема дослідження в сучасних кризових умовах у нашій економіці набуває особливої актуальності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте слід зазначити, що, незважаючи на велику кількість наукових досліджень, у наукових публікаціях комплексно не вирішено питання щодо визначення основних методів аналізу фінансових результатів діяльності банківських установ.

Мета статті. Метою статті є дослідження основних підходів щодо аналізу фінансових результатів діяльності банківських установ. Також у роботі буде визначено сутність, роль та обґрунтована необхідність своєчасного аналізу фінансових результатів банку, будуть визначені основні фактори, що впливають на результати діяльності банківської установи.

Виклад основного матеріалу. Сьогоднішні умови функціонування вітчизняних підприємств, банківських установ та окремих господарств в Україні є несприятливими. Нашу державу вразила глибока економічна криза, яка супроводжується політичною нестабільністю, здійсненням військових дій на сході

України, анексією Криму та напруженими відносинами з деякими колишніми державами СНД. У таких умовах функціонування та розвиток вітчизняних підприємств та банківських установ має певні труднощі.

Цьому підтвердженням є велика кількість збанкрутих організацій в Україні впродовж останніх декількох років. Особливо це стосується промислових підприємств та банківських установ, яких економічна нестабільність найбільше вразила. Так, упродовж 2014–2018 років кількість комерційних банків знизилась зі 180 до 77 [4]. Така кількість ліквідованих банківських установ є значною і свідчить про загрозове їх становище в Україні. Адже ще половина з наявних банківських установ мають порушену платоспроможність та перебувають на межі ліквідації.

Тому в сучасних умовах функціонування вижили лише ті банківські установи, які навчилися адаптуватися до мінливого зовнішнього середовища та вживати заходи щодо фінансової стабілізації. Для впровадження заходів щодо фінансової стабілізації для підприємств є важливим проведення своєчасного аналізу фінансових результатів. Адже фінансові результати є найголовнішим складником функціонування будь-якої банківської установи.

Тому виявлення певних відхилень фінансових результатів від граничного значення, негативних тенденцій щодо зменшення прибутків є досить важливим завданням, яке повинно лежати у компетенції вищого менеджменту банківської установи.

Слід зазначити, що визначальною метою діяльності комерційного банку є отримання максимального прибутку за умови його стабільного становища і тривалого функціонування на ринку. Будучи кінцевим фінансовим результатом, величина отриманої банком прибутку або збитку відображає результати всіх видів його діяльності, всіх його активних і пасивних операцій.

У збільшенні обсягів прибутку зацікавлений не тільки сам банк, а й держава, акціонери і пайовики, вкладники банку, партнери та клієнти, персонал банку. Для самого банку покращення фінансових результатів створює можливості розширення діяльності, збільшення операцій і послуг, зростання капіталів і резервів. Для держави позитивний фінансовий результат є не тільки джерелом отримання податків, а й певною мірою орієнтиром надійності банку. Зростання прибутку банку для вкладників дає уявлення про його надій-

ності й ефективності. Відрахування від прибутку – це одна з основних частин оплати праці персоналу банку. Прибуток банку є джерелом виплат дивідендів акціонерам і пайовикам [5, с. 85].

Для діяльності будь-якої банківської установи досить важливим є здійснення аналізу його фінансових результатів. Окрім цього, здійснення фінансового аналізу діяльності банків є важливим також для клієнтів. Адже клієнти довіряють більш охоче власні вкладення лише конкурентоспроможним та фінансово стійким банківським установам. Досвід ліквідації та банкрутства великої кількості банківських установ в Україні та подальші проблеми з повернення коштів їх вкладникам привертає увагу все більшої кількості пересічних громадян до аналізу фінансових результатів банку.

Загалом здійснення фінансового аналізу результатів діяльності банківської установи дає змогу визначити ефективність функціонування банку, його фінансовий стан, доцільність та перспективи подальшої діяльності, а також платоспроможність і його ліквідність. Тому проведення аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи є досить важливим завданням у сучасних умовах господарювання.

Слід наголосити, що здійснення своєчасного аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи також важливе для визначення резервів та шляхів підвищення прибутковості банку. Зокрема, в сучасній практиці поширене здійснення комплексного аналізу доходів та витрат банківської установи. Саме за допомогою різниці доходів та витрат формується прибуток банківської установи.

Основними завданнями проведення аналізу доходів та витрат банку є:

- аналіз статей доходів та видатків з розглядом їхньої динаміки;
- визначення факторів, що впливають на їх формування;
- коефіцієнтний аналіз доходів та витрат;
- аналіз і оцінка рівня доходності банку та розроблення заходів щодо використання резервів підвищення прибутковості банківської діяльності;
- аналіз співвідношення активів, пасивів, доходів та витрат з метою прогнозування фінансового стану комерційного банку [2, с. 234–235].

Необхідно відмітити, що сучасна теорія та практика фінансового аналізу передбачає наявність численних методик до здійснення

аналізу фінансових результатів банківських установ. З використанням програмного забезпечення та наявністю за певний проміжок часу фінансових даних банку можна навіть спрогнозувати можливий рівень прибутковості у наступні періоди. Це здійснюється за допомогою побудови економіко-математичних моделей. Проте економіко-математичне моделювання не враховує змін у зовнішньому середовищі. Тобто прогноз відбувається з урахуванням того, що жодних змін у зовнішньому середовищі не відбудеться. Тому достовірну оцінку від таких прогнозів не можна отримати. Крім того, використання економіко-математичного моделювання вимагає наявності спеціальних знань у дослідника.

Основний результат здійснення аналізу фінансових результатів полягає у визначенні фінансового стану банківської установи. Це, як уже зазначалося вище, необхідне як для власників банку, його клієнтів, так і для рядових працівників. Тому значення такого аналізу для діяльності банківської установи переоцінити неможливо.

Особливо актуальним є моніторинг фінансових результатів банківської установи в сьогоденні складних політико-економічних умовах. Адже все менша й менша кількість банківських установ залишаються прибутковими. Більшість отримують збитки та функціонують на межі банкрутства. У разі своєчасного виявлення фінансових проблем у банківській установі можна вжити заходів щодо його фінансового оздоровлення.

Загалом усі методи, які можуть бути використані для оцінки та аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи, можна класифікувати на 3 групи: методи кое-

фіцієнтів, рейтингові методи та математично-статистичні методи, що наведені на рис. 1.

Основний результат здійснення аналізу фінансових результатів полягає у визначенні фінансового стану банківської установи. Це, як уже зазначалося вище, необхідне як для власників банку, його клієнтів, так і для рядових працівників. Тому значення такого аналізу для діяльності банківської установи переоцінити неможливо.

Доцільно розглянути більш детально кожен з наведених груп методів аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи.

Найбільш простим і водночас найбільш розповсюдженим є метод коефіцієнтів. Ця група методів полягає у зіставленні статей банківської звітності та широко використовується для виявлення кількісних взаємозв'язків між різними розділами та групами балансових статей [6, с. 170]. Також він широкого поширення набув під час визначення та дотримання обов'язкових економічних нормативів НБУ. Зазначена група методів включає два методи: якісний структурний аналіз та коефіцієнтний аналіз.

Перший метод полягає у здійсненні експертної оцінки функціонування банківської установи. У якості експертів можуть виступати акціонери банку, його співробітники чи інші зацікавлені сторони. Результати цього методу досить часто ґрунтуються на інтуїції та досвіді групи експертів, що проводять таку оцінку. Інший метод є повною протилежністю до якісного методу. Так, коефіцієнтний метод ґрунтується на визначенні переліку показників, які будуть покладені в основу оцінки фінансових результатів. Коефіцієнтний метод передбачає проведення великої кількості розрахунків, які визначають ефективність функці-

Рис. 1. Класифікація методів аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи [1, с. 180]

онування банківської установи. Відповідно до проведених розрахунків роблять узагальнюючі висновки. Основними групами показників, які можуть бути покладені в основу коефіцієнтного аналізу, є коефіцієнти: платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності та ефективності управління банку загалом тощо. Наукові погляди щодо переліку коефіцієнтів у коефіцієнтному аналізі фінансових результатів банку наведено у табл. 1.

Таким чином, коефіцієнтний метод дає можливість здійснити деталізований розрахунок параметрів, які характеризують різноманітні сторони діяльності банківської установи. Це має свої переваги та недоліки. Позитивним є те, що за допомогою цього методу можна обчислити багато важливих показників фінансової стійкості банку.

Загалом метод коефіцієнтів дає змогу провести детальний розрахунок параметрів, що характеризують різні форми діяльності банківської установи. Він має як переваги, так і недоліки. Найбільш важливою перевагою є можливість здійснення великої кількості обчислень. З використанням сучасного комп'ютерного інструментарію цей процес виконується досить швидко, а його результати є точними. Водночас він має й суттєві недоліки, які розглянемо нижче.

Далі розглянемо іншу групу методів оцінки фінансових результатів діяльності банківської установи, а саме рейтингові методи. Відповідно до самого найменування цієї групи методів, вони полягають у присвоєнні банку певної оцінки, або отримує оцінку певна характеристика діяльності банку. Досить часто для визначення рівня конкурентоспроможності

банку можуть порівнюватися його результати з результатами іншого банку.

Застосування цієї групи методів дає змогу надати досліднику додаткову інформацію щодо тенденцій розвитку банківської установи, фінансових результатів її діяльності, а також порівняти з лідерами банківського сектору. Найбільш частіше в рейтинговій оцінці беруть участь п'ять таких характеристик, як: достатність капіталу, якість активів, ліквідність балансу, рівень прибутковості активів і якість банківського менеджменту.

В останній час саме методи, що базуються на рейтинговій оцінці, набули найбільшого поширення. Це пояснюється тим, що їх використання дає змогу визначити напрями розвитку банківської установи, зробити висновки про поточний стан справ та визначити перспективи розвитку, а також провести аналіз у зіставленні з його основними конкурентами. Ця група методів дає змогу акціонерам банку визначити подальші перспективи розвитку їхнього банку, визначити його стан. Ці методи дають змогу кредиторам та клієнтам визначити правильне рішення щодо вибору банку, щоби бути впевненими, що їхні кошти лежать в надійному місці і ризик їх втрати мінімальний.

Загалом усі рейтингові методи оцінки фінансових результатів діяльності банківської установи можна поділити на дві великі груп [1, с. 179]:

- інсайдерські (UBSS, ROCA, BOPEC, CAMEO);
- дистанційні (CAMELS, PATROL, CAEL, ORAP, CAMELS (у складі BASIC)).

Натепер навіть є спеціальні компанії та організації, які надають послуги щодо здій-

Таблиця 1

Наукові погляди щодо переліку коефіцієнтів у коефіцієнтному аналізі фінансових результатів банку [1, с. 180]

Автор	Коефіцієнти
Ю.С. Масленченков	– співвідношення залучених і власних коштів; – співвідношення основного капіталу та валових власних коштів; – співвідношення строкових депозитів і рахунків до вимоги.
А.М. Герасимович	– коефіцієнт надійності; – коефіцієнт фінансового важеля; – коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів; – коефіцієнт захищеності доходних активів власним капіталом; – мультиплікатор капіталу.
Р.І. Тиркало, З.І. Щибиволок	– фінансова стійкість визначається через аналіз взаємозв'язку коефіцієнтів, що оцінюють ресурсний потенціал банку (пасиви), його використання в активах, у окремих вкладеннях в інвестиції, у кредитний портфель, у матеріально-технічне забезпечення.
А.М. Мороз	– фінансова стійкість визначається через аналіз показників ліквідності, платоспроможності, ризиків, прибутковості, нормативів НБУ.

снення оцінки фінансових результатів банківської установи. Ці фірми мають назву «консалтингові компанії», їхніми послугами можуть користуватись як окремі клієнти, так і цілі банки та їх власники.

Інсайдерські методи оцінки фінансових результатів діяльності банку здійснюють оцінку фінансової стійкості всередині банку. Інша група методів, тобто дистанційні, здійснюють оцінку за допомогою матеріалів, що наведені у відкритій фінансовій звітності.

Тому перший метод оцінки фінансових результатів можливий лише для працівників банківської установи та наближених осіб, які мають доступ до всієї необхідної інформації, навіть конфіденційної. Іншу групу методів можуть використовувати будь-які зацікавлені особи.

Найбільш відомими рейтинговими системами оцінювання фінансової стійкості та надійності банків серед країн СНД стали розроблена групою експертів Sheshunh of Bank (США) рейтингова система CAMELS та методика, що розроблена на пострадянському просторі групою експертів під керівництвом В.С. Кромонава.

Відмітимо, що на методиці оцінки CAMELS базується методика рейтингових оцінок НБУ, яка здійснюється на підставі Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS № 171, затвердженого постановою Правління Національного банку України 08.05.2002р. зі змінами та доповненнями [9].

Для адаптації методики CAMELS до вітчизняної банківської системи НБУ додатково врахував такі фактори, як: місткість фінансового ринку, рівень розвитку інфраструктури, ступінь стабільності банківської системи. Таким чином, за допомогою системи CAMELS можна виявити слабкі місця у діяльності банку, що визначає в майбутньому відношення органів банківського нагляду. Рейтингові методи оцінювання банків мають відображати реальну ситуацію в банківському секторі. Однак вони не завжди дають змогу передбачити зміни надійності й стійкості банків [1, с. 180–181].

Найточнішим підходом до оцінювання фінансової стійкості банку є математично-статистичні методи SEER Rating, SCOR, SEER Risk Rank, Bank Calculator – OCC, SAABA, модель оцінки перспективної фінансової стійкості банку, методика рейтингу динамічної фінансової стабільності банків [10, с. 91–93].

У сьогоденних умовах України забезпечення прибутковості банківських установ є

досить складним завданням, оскільки умови функціонування є несприятливими, що підтверджується незадовільним станом великої кількості банківських установ та ліквідацією частини з них. Тому важливим є врахування факторів, що мають безпосередній вплив на результати діяльності банківської установи.

Загалом у сучасній економічній літературі, присвяченій дослідженню діяльності банківських установ, є велика кількість різноманітних критеріїв, які можуть бути покладені в основу класифікації факторів, що впливають на фінансові результати. Водночас вони не дають вичерпного поняття про їхню класифікацію. Водночас та чи інша класифікація не може бути визнана неправильною, оскільки кожен дослідник класифікує фактори за тими ознаками, які здаються йому найбільш важливими.

Для будь-якої банківської установи досить важливо у процесі здійснення діяльності детально вивчати, аналізувати та враховувати різні фактори.

Доцільно зазначити, що більшість науковців умовно поділяють фактори, що впливають на фінансові результати, на внутрішні та зовнішні (рис. 2).

Зовнішні фактори – фактори, які виникають у результаті взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем і на які підприємство не може надати прямого впливу. До внутрішніх факторів відносять ті, що змінюються в результаті дій підприємства.

До зовнішніх відносять фактори, поява та вплив яких на формування прибутку банку не залежать від його діяльності. До таких факторів належать: стан економіки країни, рівень розвитку промисловості, рівень імпорту та експорту, зміна курсу валюти, зміна облікової ставки, зміна розміру обов'язкових резервів, податкове законодавство, зміна доходності за державними цінними паперами, стан міжнародних фондових і валютних ринків, кризові явища в країні, конкуренція на ринку банківських послуг.

До економічних факторів треба віднести потенціал наявного сектору економіки; оновлення та вибуття виробничих потужностей; можливості міжгалузевого переливу ресурсів; конкурентоспроможність товаровиробників; інвестиції; сальдо платіжного балансу країни; величина валового внутрішнього продукту (ВВП).

Економічна стабільність країни загалом буде основою стійкості банківських установ та їх фундаментом. З іншого боку, труднощі в

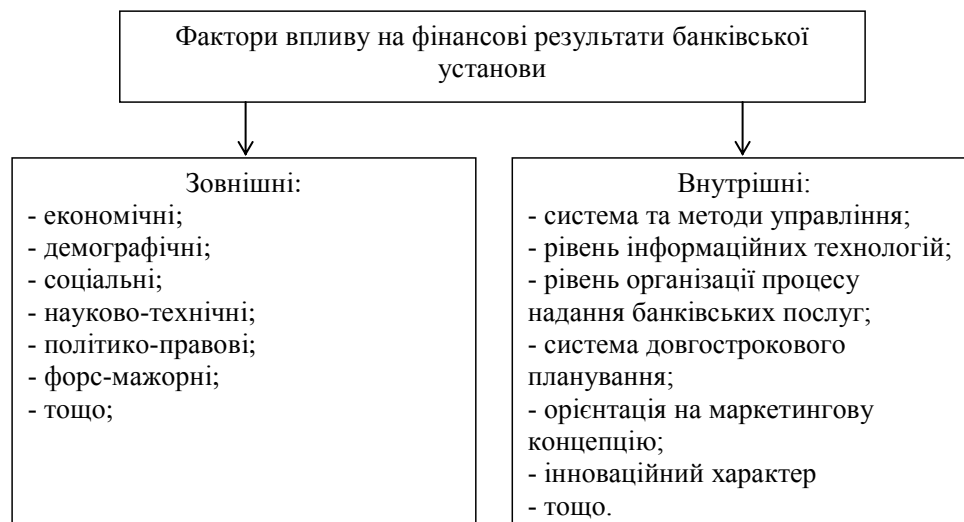

Рис. 2. Внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на фінансові результати банківської установи

економіці будуть серйозно впливати на дієздатність і стійкість комерційних банків. Так, наприклад, економічні кризи будуть знижувати фінансову стійкість клієнтів банку, що обов'язково призведе до відтоку коштів з банків і зниження зворотності виданих кредитів, а це в кінцевому підсумку негативно позначиться на стійкості комерційних банків. Економічні підйоми, своєю чергою, будуть впливати на стійкість роботи банків [7, с. 251–252].

Щодо стану економіки, то спроможність кредитування як підприємства, так і населення загалом характеризує здоровий стан економіки. Уповільнення темпів росту промисловості може призвести до збільшення заборгованості з виплати заробітної плати, зниження доходів населення та зростання рівня безробіття. Ще одним зовнішнім фактором є зміна курсу валюти. Банки отримують прибуток від зміни курсів валют на валютних ринках. Валютний арбітраж є одним зі шляхів отримання прибутку банками.

Відомо, що облікова ставка має вплив на розмір процентних ставок комерційних банків за кредитами та депозитами, що і впливає на фінансовий результат банків. Залежно від ситуації на ринку центральний банк змінює норму обов'язкового резервування. За обмежувальної грошово-кредитної політики центральний банк підвищує норму обов'язкових резервів, що призводить до зменшення кредитних можливостей комерційних банків і скорочення грошової маси в обігу, що в свою чергу призводить до зменшення прибутків банків. Ставки та методи оподаткування клієнтів мають вплив на продуктивний ряд бан-

ківських послуг, тобто система оподаткування суб'єктів господарювання й фізичних осіб опосередковано впливає на вибір напрямів діяльності банку. Також на фінансові результати прямо впливає система оподаткування самого банку як суб'єкта господарювання.

Дохідність державних цінних паперів має прямий вплив на дохідність банків, а вже за збільшення дохідності державних цінних паперів банк, що їх придбав, також отримує більший прибуток за цими цінними паперами. Внаслідок кризових явищ виникають втрати банківської системи через відплив коштів населення з банківських рахунків, зростання позичкової заборгованості, зниження ліквідності банків, а тому і зменшується прибуток комерційних банків [3].

За наявності конкуренції банк враховує переваги та недоліки конкурентів, і на основі даних організовує свою діяльність. Також цей фактор впливає на прибутковість банку через якість продуктів, асортимент та їх ціну.

До соціальних факторів можна віднести: впевненість населення країни у правильності проведених економічних перетворень, у стабільності валютного, митного та податкового законодавства, у перспективах для розвитку як економіки країни загалом, так і її окремих галузей. Усі перераховані вище фактори в сукупності формуватимуть рівень довіри клієнтів до комерційних банків, їх готовності здійснювати банківські операції і користуватися банківськими послугами [7, с. 253–254].

Аналіз політико-правового регулювання, що передбачає вивчення законів та інших нормативних актів, дає банківській установі мож-

ливість визначити для себе допустимі межі дії у взаємодії з іншими суб'єктами права та допустимі методи відстоювання своїх інтересів. Вивчення правового регулювання не повинно зводитися тільки до вивчення змісту правових актів. Важливо звернути увагу на такі аспекти правового середовища, як дієвість правової системи, традиції, що складаються в цій сфері, та процесуальну сторону практичної реалізації законодавства. Для керівників особливе значення має такий політичний аспект, як настрої адміністрації, законодавчих органів та судів щодо бізнесу. При цьому важливо виявити такі базові характеристики політичної підсистеми: яка ідеологія визначає політику уряду, наскільки стабільний уряд, який ступінь громадського незадоволення та наскільки сильними є опозиційні політичні структури, щоб використати це незадоволення і захопити владу.

До демографічних факторів слід віднести кількість потенційних споживачів (структура населення, зміни в окремих групах та їх доходах), наявну та потенційну кількість робочої сили, кваліфікаційні характеристики робочої сили (якість робочої сили).

Аналіз науково-технічних факторів дає змогу своєчасно побачити ті можливості які розвиток науки та техніки відкриває для удосконалення діяльності банківської установи. Процес науки та техніки несе в собі великі можливості та не менш великі загрози для банківської установи. Багато банківських установ не здатні побачити нові перспективи, що перед ними відкриваються, адже технічні можливості для здійснення корінних змін переважно створюються за межами галузі, в якій вони функціонують. Спізнившись із модернізацією, вони втрачають свою частку ринку, що може призвести до негативних для них наслідків [8, с. 177].

На фінансові результати банківських установ можуть також вплинути і будь-які форс-мажорні чинники. Такі фактори є наслідком стихійних лих і непередбачуваних подій, які приведуть до збоїв діяльності комерційних банків. Такі фактори можна класифікувати на природні, економічні та політичні. До природних факторів будуть відноситися ті, які технічно ускладнюють діяльність комерційних банків. Це можуть бути землетруси, повені, урагани та подібні їм природні явища, а також масові заворушення, революції, війни.

Окрім зовнішніх факторів впливу на фінансовий результат банку, необхідно розглянути і внутрішні фактори, тобто ті, що впливають на

формування прибутку через діяльність банків та управлінські рішення, що були прийняті його топ-менеджментом.

Що стосується внутрішніх факторів, то тут неодмінно треба виділити стан та ефективність використання власних ресурсів банку. Важливе місце серед цієї групи факторів неодмінно займає рівень доходів банку та пов'язаних із ними витрат. Відповідно внутрішні фактори лежать в компетенції самої банківської установи і залежать від її діяльності. Кожна банківська установа повинна намагатися формувати сильні сторони, що стануть у перспективі її конкурентними перевагами. Завдяки цьому ліквідувати слабкі сторони. Банківські установи, які мають сильне внутрішнє середовище, є більш стійкими до можливих загроз із боку зовнішнього середовища.

Результати дослідження консалтингової компанії Mc Kinsey показали, що 85% факторів, які впливають на фінансові результати банківської установи, є внутрішніми. Внутрішні фактори залежать від діяльності самої банківської установи і контролюються керівництвом, здійснюють прямий і значний вплив на фінансові результати.

Висновки і пропозиції. Отже, сучасна економічна практика виділяє велику кількість методів аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. Вони необхідні для визначення ефективності функціонування банку. Нині виділяють близько 20 різних методів, які можуть бути використані для аналізу фінансових результатів діяльності банку. Загалом усі методи можуть бути поділені на три групи: методи коефіцієнтів, рейтингові методи та математично-статистичні методи. Найбільш поширеними та адаптованими до умов функціонування вітчизняних банківських установ є коефіцієнтні методи. Але кожен із методів аналізу фінансових результатів банківської установи має свої як переваги, так і недоліки. Тому для отримання більш точного результату варто використовувати одночасно декілька методів, але обов'язково по рівній кількості методів з кожної із груп. Саме в цьому і є наша пропозиція. Саме це і є наш підхід. Наприклад, застосовувати два коефіцієнтних методи, два рейтингові методи та два математично-статистичні методи. Або три коефіцієнтних методи, три рейтингові методи та три математично-статистичні методи. Застосування по одному методу, що взяті із кожної із трьох груп, є методологічно недостатнім та практично не достовірним.

Загалом використання методів аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи за таким підходом є необхідною умовою забезпечення достовірності оцінки фінансової стійкості банку. Залежно від того, які саме методи з кожної із груп будуть обрані для аналізу фінансових результатів банку, і буде вибудовуватись оціночний результат, що, в свою чергу, й дасть відповідь щодо ефек-

тивності його (банку) функціонування. Тому використання методів оцінки із різних груп та за умови, що вони дають односпрямований результат, є запорукою аналітичної якості та достовірності оцінки результатів діяльності банківської установи. З іншого боку, які саме методи оцінки слід обрати, щоб вони у своїй сукупності відображали фінансову реальність, є полем подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вольська, С.П. Порівняльна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банку / С.П. Вольська // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Випуск 10. Частина 1. С. 178–181.
2. Герасимович, А.М. Аналіз банківської діяльності: підручник / А.М. Герасимович. К.: КНЕУ, 2010. 599 с.
3. Донець, А.Ю. Вплив факторів на прибуток банку // Научный прогресс на рубеже тысячелетий – 2014 : материалы X Международной научно-практической конференции (27.05.2014-05.06.2014, г. Прага, Чехия). Publishing House "Education and Science" s.r.o. Прага, 2014. С. 82–84.
4. Кількість банків в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/2018>
5. Коваль, С.В. Фінансові результати діяльності банківських установ: теоретичні та практичні аспекти / С.В. Коваль // Світ фінансів. 2014. Вип. 3. С. 83–89.
6. Матвієнко, О.С. Шляхи підвищення прибутковості банківської діяльності в Україні / О.С. Матвієнко // Молодий вчений. 2014. № 6 (1). С. 169–172.
7. Миронова, М.І. Фактори впливу на стійке функціонування комерційних банків / М.І. Миронова // Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.1. С. 249–255.
8. Мних, Є.В. Фінансовий аналіз: підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.
9. Законодавство України. Положення «Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>.
10. Тиркало, Р.І. Банківська справа: навч. посіб. / Р.І. Тиркало, І.С. Гуцал, Я.І. Чайковський. Тернопіль: Карт-бланш, 2001. 318 с.

REFERENCES:

1. Voljsjka S. P. (2015) Porivnjajlna kharakterystyka metodiv ocinjuvannja finansovoji stijkosti banku [Comparative characteristics of methods for assessing financial stability of the bank]. *Naukovyj Visnyk Khersonskogho Derzhavnogho Universytetu*, no. 10, part 1, pp. 178–181.
2. Gherasymovych A. M. (2010) *Analiz bankivskoj dijalnosti* [Banking analysis]. Kyjiv: KNEU. (in Ukrainian)
3. Donecj A. Ju. (2014) Vplyv faktoriv na prybutok banku [The Influence of Factors on the Bank's Profit]. Proceedings of the Nauchnyy progress na rubezhe tysyacheletij: materialy X Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii (Chekhiya, Pragma, May 27–June 05, 2014). Education and Science, Pragma, pp. 82–84.
4. Minfin. (2019) Kiljkistj bankiv v Ukrajinі [Number of banks in Ukraine], available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/2018> (accessed 8 February 2019).
5. Kovalj S.V. (2014) Finansovi rezuljtaty dijalnosti bankivskykh ustanov: teoretychni ta praktychni aspekty [Financial results of banking institutions: theoretical and practical aspects]. *Svit Finansiv*, no. 3, pp. 83–89.
6. Matvijenko O.S. (2014) Shljakhy pidvyshhennja prybutkovosti bankivskoj dijalnosti v Ukrajinі [Ways to increase the profitability of banking in Ukraine]. *Molodyj Vchennyj*, no. 6 (1), pp. 169–172.
7. Myronova M.I. (2014) Faktory vplyvu na stijke funkcionuvannja komercijnykh bankiv [Factors influencing the sustainable functioning of commercial banks]. *Naukovyj Visnyk NLTU Ukrajinj*, no. 24.1, pp. 249–255.
8. Mnykh Je.V., Barabash N.S. (2014) *Finansovyj analiz* [Financial analysis]. Kyjiv: Kyjivskij nacionalnyj torghovo-ekonomichnyj universytet. (in Ukrainian)
9. Zakonodavstvo Ukrajinj. (2019) Polozhennja «Pro porjadok vyznachennja rejtyngovykh ocinok za rejtynghovoju systemoju CAMELS» [Regulation on the procedure for rating ratings on the CAMELS rating system], available at: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02> (accessed 8 February 2019).
10. Tyrkalo R.I., Ghucal I.S., Chajkovskij Ja.I. (2001) *Bankivska sprava* [Banking]. Ternopilj: Kart-blansh. (in Ukrainian)